

Braun School of Public Health
and Community Medicine
Hebrew University of Jerusalem
Hadassah Medical Organization

THE HEBREW
UNIVERSITY
OF JERUSALEM

חשיפה לעישון בהריון: ראיונות איכותניים עם נשים הרות/ אחרי לידה שבן זוגן מעשן

מאיה רודנאי, ד"ר יעל בר זאב

בית הספר לבריאות הציבור ורפואה קהילתית ע"ש בראון,
האוניברסיטה העברית והדסה ירושלים.

מטרות המחקר:

- להבין לעומק מחשבות, עמדות וגישות של נשים הרות לגבי חשיפה לעישון בהריון.
- לחקור את הגורמים החוסמים והגורמים המאפשרים יצירת בית נקי מעישון.
- לספק מידע תומך לפיתוח תכנית התערבות דיגיטלית להפחתת החשיפה לעישון בהריון.

קריטריונים להכללה

- ✓ נשים הרות, או עד 12 חודשים לאחר לידה.
- ✓ יהודיות או ערביות.
- ✓ חשופות לעישון בביתן.

תהליך הגיוס:

- ✓ מודעת גיוס ממומנת בעמוד הפייסבוק
- ✓ הפצה בקבוצות ווטצאפ באוכלוסיית היעד
- ✓ שובר על סך 50 ₪ למשתתפות

שיטות

- ✓ ביצוע ראיונות טלפוניים חצי-מובנים בעברית.
(guided by the COMB and TDF)
- ✓ ראיונות בערבית בוצעו על-ידי עוזרת מחקר דוברת ערבית.

ניתוח

- ✓ כל הראיונות תומללו
- ✓ התמלולים בערבית תורגמו לעברית
- ✓ בוצע קידוד לנתונים הראשוניים על ידי 2 מקודדות בכל אוכלוסייה.
- ✓ הקודים שנבחרו הועלו לדיון עם כל קבוצת המחקר.
- ✓ בוצע ניתוח תמתי כללי

האם אתם אנג'לים בלבד? **חامل? או אנג'לים בלבד? הפתרון האחרון?**

דעתך או תגובתך לנג'לים. חלל החלמי בלית מן קיל זוכת?
לית חדד فی قسم صحة الجمهور بالجامعة العربية عم ندر على نساء منخات او
بتعرضوا للتلخين فی البيت خلال الحمل او بعدہ
المقبلية الحلیة منها 30 نقیة تقریباً عن طریق التلقون فی الیوم والساعة البریحة الل .
کمقابل للوقت المخصص للبحث ستمحصل كل مشتركة على هبیمة ثراء بقیمة 50 نیکل
لمزيد من التفاصيل يمكن التواصل مع
مساعدة البحث: نجلا فواز 0525477293 najla.fawwaz@mail.huji.ac.il
مطیبة للتكرار: ملاء رندی 0538237376 maya.rodnay@mail.huji.ac.il
البلحة الرئيسية: د. باعل بار- زنیف 058-6878941 Yael.Bar-Zeev@mail.huji.ac.il

בהריון? או ילדת לאחרונה?

נחשפת במהלך ההריון לעישון בבית על ידי בן/בת הזוג?
או עישנת במהלך ההריון?

מחקר חדש בבית הספר לבריאות הציבור, באוניברסיטה העברית מעניין ללמוד
מך על החשיפה שלך לעישון ולאו העישון שלך במהלך ההריון.

הראיון הינו טלפוני בזמן שעה שנחיס לך, וימשך כחצי שעה.
עבר הזמן שתקדישי לראיון תוכלי לקבל שובר על סך 50 ש"ח לרשת שלב.

לפרטים יש לפנות למאיה רודנאי: maya.rodnay@mail.huji.ac.il
או בביד 053-8237376

	Total n=66 n (%)	Jewish n=54 n (%)	Arab n=12 n (%)
Smoking status			
<i>Never smoker</i>	29 (43.9%)	19 (35.1%)	10 (83.3%)
<i>Ex-smoker</i>	23 (34.8%)	22 (40.7%)	1 (8.3%)
<i>Current smoker</i>	14 (21.2%)	13 (24%)	1 (8.3%)
Age (average, range)	29 (21-43)	29.2 (21-43)	25.8 (22.5-37)
<i>Married</i>	59 (89.4%)	47 (87%)	12 (100%)
Years of education (average, range)	13.5 [10-19]	13.3 [10-19]	13.5 [12-18]
First Pregnancy/child	21 (31.8%)	16 (29.6%)	5 (41.7%)
Number of children* (average, range) n=45	1.6 [1-5]	1.57 [1-5]	1.9 [1-5]
Partner smoking	58 (87.9%)	48 (88.9%)	10 (83.3%)
Other household smoking	19 (28.8%)	12 (22.2%)	7 (58.3%)

תוצאות ראשוניות

תמות מרכזיות:

- חוסר ידע ספציפי
- מקובלות חברתית
- יחסים עם בן הזוג
- ריח הסיגריות
- תגובת האישה לחשיפה לעישון
- המלצות ליישום

חוסר ידע ספציפי

הנשים יודעות שהחשיפה לעישון מזיקה,
אך אינן יודעות מה בדיוק הנזק.

"אני לא יודעת מה הנזק בדיוק, אני יודעת שזה לא כריא... החומרים האלו חודרים את
השיניים ויכולים ליצור פלגים." [יהודייה, מעשנת לשעבר, גיל 25, הריון ראשון].

"אני יודעת שזה מזיק לבריאות ואורט מחלות ליצור, אנשים חושבים שהצובר מוכן
כחם אבל הפועל זה מניע אפילו ומזיק לו." [ערבייה, לא עישנה מעולם, גיל 30, הריון שני].

"... אז הוא בטוח מבין שזה לא כריא, אבל אף אחד מאיתנו לא באמת מבין מה...."
[יהודייה, לא עישנה מעולם, גיל 31, הריון שני].

מקובלות חברתית

חשיפה לעישון במקומות ציבוריים.

הנשים מרגישות שזה לא מקובל להעיר או לבקש מהמעשנים לא לעשן בסביבתן.

"בחמנוה, באולט ארוצייט, את נמצאת בסיטואציה, ויש אנשים שמעשנים, מה תעשי? תחליכי מקוט? זה סוג המצבים שאת פשוט כלואה בהם..." [יהודייה, מעשנת לשעבר, גיל 31, הריון רביעי].

"אני בדרכ כלל משהדלת להתרחק ככל הניתן, אני לא יכולה להציר לכל אחד, פשוט מנסה להימנע ממקומות כאלו..." [יהודייה, מעשנת לשעבר, גיל 25, הריון ראשון].

בקרב המשתתפות הערביות:

מוסכמות תרבותיות ומודעות חברתית נמוכה לנזקים מחשיפה לעישון כפוי.

"את לא תמיד יכולה לבקש שהם לא יעשנו, את מוצאת כשהם האורחים שלך..." [ערבייה, לא עישנה מעולם, גיל 26, הריון ראשון].

"אף אחד לא מתווחס לחוקים במקומות ציבוריים, בעבודה או בבית... אין שום מודעות לזה בעצם, אז האישה פשוט נכנעת..." [ערבייה, לא עישנה מעולם, גיל 24, הריון ראשון].

"אני לא מוצמנת להרבה אירוצים כי אני לא אוהבת עישון, או שאני לא הולכת או שאני לא מוצמנת בכלל..." [ערבייה, לא עישנה מעולם, גיל 26, הריון שני].

היחסים עם בן הזוג

העישון נתפס כגורם מאפשר מרכזי ביחסים בין בני הזוג

"השיחות עם הבצע תלויות בסיכריה הזו, זה בלכות זה שאני יושבת איתו בחצר כשהוא חוזר מהעבודה.... כשהרצתי שזה מחבל לי בלואיות אז ויתרתי." [יהודייה, מעשנת לשעבר, גיל 28, הריון ראשון].

אזירה מתוחה ופגיעה באינטימיות

"אם הוא מצען לפני השינה, אני לא מסכימה לחבק אותו, אני מתרחקת ממנו ואז הוא נפצע ומתנהג אלי בקשיחות." [ערבייה, לא עישנה מעולם, גיל 27, הריון שני].

"אנחנו מתווכחים הרבה על העישון וכואבים הרבה, הוא מצען ואני צריכה פשוט להיכנע..." [ערבייה, לא עישנה מעולם, גיל 27, הריון שני].

ריח הסיגריות

רגישות מוגברת לריח הסיגריות בהריון, גועל, בחילה והקאה.

"הריח של העשן נשאר בבית והוא חזק ודוחה, אט במקומות ציבוריים." [ערבייה, לא עישנה מעולם, גיל 22.5, הריון ראשון].

"... הריח של העשן אורט לבחילה עזה ולבהקאה, זה דוחה עד בלתי אפשרי, צריק להיות בהריון כדי לזהבין איך זה... זה יותר ארוץ מריח של קקי..." [יהודייה, מעשנת לשעבר, גיל 33, הריון ראשון].

פגיעה באינטימיות בין בני הזוג.

"אני פשוט נמנעת ממגע אימו אחרי הציסון, אני ממש נאצלת, הריח בכפות הידיים של חזק ממש ואני לא יכולה לסבול את הריח הזה..." [יהודייה, מעשנת נרגילה לשעבר, גיל 25, הריון ראשון].

לאחר הלידה – הרך שנולד

הלידה נתפסת כרגע מכונן לשינוי אצל שני בני הזוג

"אני לא מוכנה להכניס את התינוק לבית של הורים מצפנים אז מחינתי זה האבוא!"
[יהודייה, מעשנת לשעבר, גיל 24, הריון ראשון].

"... אט אמא שלי לא רוחצת ידוים וסמה מסכה על הפנים אחרי שהיא עישנה, אני לא נותנת לה להחזיק את התינוק." [ערבייה, לא עישנה מעולם, גיל 26, הריון ראשון].

"אני יאיד לק תאמת, בשלושה חודשים הראשונים כשהיא נולדה הוא היה מחליף חולצה ואת היה מצפן עם כפפות כאלו חד פעמיות וזה קצת הקשה עליו אז זה פסק אבל הוא כן תמיד תמיד ישטוף ידוים ופנים וחליף חולצה לפני שהוא נישא אליה...." [יהודייה, לא עישנה מעולם, גיל 31, הריון שני].

התגובה של האישה בזמן החשיפה לעישון

הנשים תפסו את ההימנעות מחשיפה לעישון כפוי כאחריותן האישית, והגיבו בטכניקות שונות:

"האישה שבהריון מרחיקה את עצמה מהסביבה, זו האחריות שלה להתרחק... לאנשים לא אכפת וזה מאוד מביק" [ערבייה, מעשנת לשעבר, גיל 31, הריון ראשון].

"... כשאני לדואגא שמה מטפחת על הפה זה מאוד לא נוח, זה סוכרת את פתחי האוזן ובהריון זה ממש קשה פיזי מאוד ככה." [ערבייה, מעשנת נרגילה לשעבר, גיל 28, הריון ראשון].

נשים הביעו חוסר אונים, היכנעות לעישון או בידוד חברתי כפתרון

"אני לא יכולה לומר למישהו לא לעשן בבית שלו, אז אני פשוט נשארתי וסובלתי מהריח" [יהודייה, מעשנת לשעבר, גיל 23, הריון שני].

הצעות יישומיות

ברמה מערכתית

- ✓ ביצוע אכיפה של החוק למניעת עישון במקומות ציבוריים והכללת מקומות נוספים בחוק.
- ✓ קמפיינים להעלאת המודעות לנזקים מעורבות של הצוות הרפואי ישירות מול בן הזוג המעשן

"הייתי רוצה חוק שאוסר עישון במקומות ציבוריים ובתחנות אוטובוס או בתוך לבנק, יש שם 30 איש בתוך ורובם מעשנים..." [יהודייה, לא עישנה מעולם, גיל 29, הריון ראשון].

"תעצמו את המודעות, תראו להם מה הנזק שיכול להיות לצובר שההורים שלו חסכו אותו לעישון" [ערבייה, לא עישנה מעולם, גיל 26, הריון שני].

"הייתי רוצה שהם (צוות רפואי) ידברו איתו ישירות שיפסיק לעשן... אני גם חושבת שזה צריך לעלות בשיחה עם הרופא". [יהודייה, לא עישנה מעולם, גיל 30, הריון ראשון].

ברמה האישית

- ✓ מתן מגוון מענים לתמיכה
- ✓ עדויות נגמלים
- ✓ שימוש בהפחדה אינו רצוי

"הייתי רוצה שיהיו כמה אפשרויות אם אני רוצה תמיכה, אם אני רוצה להתוודע אונליין או בצי'אט עם מומחה, או לקבל דף מידע..." [יהודייה, לא עישנה מעולם, גיל 24, הריון ראשון].

"ראיונות עם אנשים שנכערו או חלו מהעישון, אנשים שחש נכערו מזה כפועל ולא רק בתאוריה..." [יהודייה, מעשנת לשעבר, גיל 29, הריון ראשון].

"לא הייתי רוצה לראות תמונות מחזיקות על מה שזה עלול לערוט, אני רוצה לדעת את הנזקים אבל לא בצורה של הפחדה" [יהודייה, מעשנת לשעבר, גיל 28, הריון ראשון].

- ✓ משתתפות המחקר דיווחו על פערי ידע לגבי הנזק שבחשיפה לעישון כפוי, והביעו רגשות מעורבים לגבי זכותן לאוויר נקי:
- חוסר ידע ספציפי לגבי הנזק שנגרם מהחשיפה בקרב הנשים היהודיות והערביות.
- הנשים הערביות דיווחו בנוסף על חוסר מודעות לעישון כפוי באוכלוסייה הכללית.
- ✓ בקרב הנשים הערביות פתרון נפוץ היה בידוד חברתי או בידוד עצמי.
- ✓ המשתתפות סיפקו רעיונות לפתרונות שעשויים לסייע ברמה אישית וברמה מערכתית.
- ✓ קיימת ציפייה שהצוות הרפואי יהיה מעורב בתמיכה בנושא ישירות מול בן הזוג המעשן.

המנחים: ד"ר יעל בר-זאב ופרופ' יהודה נוימרק.

בית הספר לבריאות הציבור ורפואה קהילתית ע"ש בראון, האוניברסיטה העברית והדסה ירושלים.

Maya.rodnay@mail.huji.ac.il